

VILNIAUS UNIVERSITETO CENTRINĖS AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS SPRENDIMAS

Dėl 2022 m. birželio 7 d. Padalinio vadovės R.B. kreipimūsi prašant ištirti Padalinio akademinio darbuotojo A.I. galimai padarytus Akademinės etikos kodekso pažeidimus

Centrinė akademinės etikos komisija (toliau – Komisija) gavo 2022 m. birželio 7 d. Padalinio vadovės R.B. (toliau – Pareiškėja) kreipimūsis, kuriuose prašoma ištirti, ar Padalinio akademinis darbuotojas A.I. savo elgesiu ir veiksmais nepažeidė Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso 5, 7.4 ir 7.7 punktų.

Pareiškėja savo kreipimuose išvardino akademinio darbuotojo A.I. elgesio epizodus, kuriuos prašo įvertinti akademinės etikos požiūriu. Pareiškėja nurodo, kad sužinojęs, kad dėl jo netinkamo pareigų vykdymo (pernelyg trumpos trukmės paskaitų vedimo) pateiktas skundas padalinio administracijai, A.I. šį faktą ir pasiskundusio studento pavardę atskleidė ir viešai aptarinėjo su kitais minėto kurso studentais. Reaguodamas į skundą A.I. nurodė, kad dėl šios priežasties studentai turės laikyti jo dėstomo dalyko egzaminą (nors prieš tai su studentais buvo susitarta, kad egzaminas nebus vykdomas), skatino nepasitenkinimą skundą pateikusio studento ir užuojautos reiškimą savo atžvilgiu, grasino kreiptis į teismą ir net nusižudyti, nurodydamas, kad tokiu atveju dėl jo mirties būtų kaltas minėtas studentas; ragino studentus, jei jie nenori laikyti egzamino, kreiptis į padalinio administraciją, nurodant, kad jie neturi pretenzijų jam kaip dėstytojui. Tokiais savo veiksmais dėstytojas darė studentams poveikį ir spaudimą, naudojosi studentų pažeidžiama padėtimi bei taip galimai padarė Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso 5, 7.4 ir 7.7 punktų pažeidimus. Šias aplinkybes Pareiškėja pagrindė Komisijai pateiktomis A.I. susirašinėjimo su studentais kopijomis ir antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolu.

Akademinis darbuotojas A.I. Komisijai 2022 m. birželio 29 d. pateiktame savo paaiškinime nurodė, kad aptariami susirašinėjimai su studentais vyko ne paskaitų metu, o neformalioje jo su studentais susikurtoje grupėje *Messenger* programoje, dėl to ten buvo diskutuojama platesniais, ne tik dalykiniais klausimais. Nors iš esmės nepaneigė Pareiškėjos pateiktų

faktų, nurodė, kad jie išdėstyti neteisingai ir manipuliuojant, o tai galimai daroma dėl netinkamos etiniu požiūriu aplinkos studijų programoje bei prieš dėstytoją daromo mobingo.

Susipažinusi su Pareiškėjos kreipimais su priedais ir pateiktais papildomais paaiškinimais, akademinio darbuotojo A.I. pateiktais paaiškinimais, kreipimasis išnagrinėjusi šių metų birželio 22 ir rugsėjo 22 d. (kuriame dalyvavo Pareiškėja, o A.I. buvo kviečiamas, tačiau nedalyvavo) posėdžiuose, Komisija pažymi:

1. Komisija savo veikloje vadovaujasi Vilniaus universiteto senato patvirtintais Vilniaus universiteto akademinės etikos kodeksu (aktuali redakcija patvirtinta Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. SPN-54) (toliau – Akademinės etikos kodeksas) ir Vilniaus universiteto centrinės akademinės etikos komisijos nuostatais (aktuali redakcija patvirtinta Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. SPN-55) (toliau – Komisijos nuostatai). Akademinės etikos kodeksas aprašo bendruomenės narių etiško elgesio standartus ir principus, kurių privalu laikytis tiek veikiant Universitete, tiek ir už jo ribų (Akademinės etikos kodekso 1 p.), taip pat pateikia Universitete nepriimtino elgesio pavyzdžius ir galimų akademinės etikos pažeidimų tyrimo gaires. Komisijos nuostatai aprašo Komisijos vykdomų procedūrų eigą, kompetenciją bei galimus priimti sprendimus. Vadovaujantis Akademinės etikos kodekso 1 punktu, į Komisijos kompetenciją patenka tik ginčai dėl akademinės etikos, todėl gautus skundus ji nagrinėja būtent akademinės etikos, o ne darbo teisės ar kitais Komisijos kompetencijai nepriskirtais aspektais. Todėl konkrečiu nagrinėjamu atveju Komisija vertino Pareiškėjos prašomą įvertinti situaciją akademinės etikos požiūriu, tačiau nepasisakė klausimais, susijusiais su studijų organizavimu ar darbo tvarkos reikalavimų laikymusi. Be to, Komisija vertino akademinės etikos aspektu tik skunduose nurodytas aplinkybes, o ne bendrai Padalinyje susidariusią situaciją tarp akademinio darbuotojo, Padalinio administracijos ir studentų.

2. Komisija pastebi, kad Universitete veikia dviejų pakopų ginčų dėl akademinės etikos nagrinėjimo sistema, kurią sudaro Centrinė akademinės etikos komisija ir kamieniniuose akademinuose padaliniuose veikiančios akademinės etikos komisijos. Įprastai ginčai dėl akademinės etikos yra sprendžiami kreipiantis į atitinkamo padalinio akademinės etikos komisiją, kuri nagrinėja ginčą iš esmės, o netenkinantys šių komisijų sprendimai gali būti skundžiami Komisijai. Šis principas įprastai taikomas ir tais atvejais, kada kreipimąsi komisijoms teikia padalinių vadovai. Visgi Komisijos nuostatų 13 punkte yra numatytos kelios šio principo išimtys, tarp kurių ir Komisijos nuostatų 13.7 papunktyje nurodyta galimybė Komisijai nagrinėti „kitus motyvuotus tiesiogiai Komisijai pateiktus kreipimuisi dėl padalinyje galimai įvykusių akademinės etikos pažeidimų“. Konkrečiu nagrinėjamu atveju Komisijos prašymu Pareiškėja paaiškino, kad kreipiasi tiesiai į Komisiją todėl, kad tarp akademinio darbuotojo A.I. ir Padalinio administracijos yra susiklosčiusi

konfliktinė situacija, vykdomi galimų darbo drausmės pažeidimų tyrimai, todėl, Pareiškėjos manymu, Padalinio komisijos sprendimai greičiausiai vis tiek būtų skundžiami Komisijai. Įvertinusi susiklosčiusias aplinkybes ir vadovaudamasi Komisijos nuostatų 33 punkte įtvirtintais ekonomiškumo bei operatyvumo principais, šiuo atveju reiškiančiais, kad akademinės etikos komisijos turi siekti ginčą dėl etikos išspręsti minimaliomis laiko sąnaudomis, nevilkinant procesų ir atlikdamos tik objektyviam tyrimui būtinus procedūrinius veiksmus, Komisija priėmė sprendimą priimti Pareiškėjos pateiktus kreipimusis nagrinėti iš esmės.

3. Proceso dalyvių lygiateisiškumas nagrinėjant ginčą yra užtikrintas, nes akademinis darbuotojas A.I. pateikė raštu savo paaiškinimus, taip realizuodamas savo teisę būti išklausytam, bei buvo tinkamai (vadovaujantis Komisijos nuostatuose nustatyta tvarka) pakviestas dalyvauti Komisijos posėdžiuose, tačiau dėstytojas nedalyvavo posėdžiuose ir nebuvo pateikęs motyvuotų prašymų posėdžius atidėti.

4. Susipažinusi su Komisijai pateiktais dokumentais ir Komisijos prašymu ginčo dėl akademinės etikos šalių pateiktais paaiškinimais ir patikslinimais, Komisija nustatė, kad prašomas iširti akademinės etikos požiūriu epizodas iš esmės yra susijęs su studento padalinio administracijai pateiktu skundu dėl galimai netinkamai vykdytų akademinio darbuotojo A.I. pareigų ir dėstytojo viešai pareikštos ir socialinėje erdvėje (pokalbių programos dėstytojų ir studentų grupėje) fiksuotos reakcijos į šį skundą. Įvertinus šias aplinkybes yra akivaizdu, kad tiriamas epizodas yra susijęs su galimais Akademinės etikos kodekso 5 punkto, kuriame įtvirtintas akademinės laisvės principas, ir 7 punkto, kuriame išdėstomi bendrieji reikalavimai Universiteto bendruomenės narių tarpusavio santykiams, pažeidimais.

5. Akademinės etikos kodekso 5 punkte nurodyta, kad „Akademinė laisvė reiškia bendruomenės narių (*taigi – tiek akademinį darbuotojų, tiek ir studentų*) teisę atvirai dėstyti požiūrį į dėstymą, studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, išreikšti savo kritines pastabas /.../. Universitete siekiama apsaugoti bendruomenės narius nuo suvaržymų, galimo spaudimo ir įtakos jiems darymo bei palaikyti kritinio mąstymo ir atvirų svarstymų atmosferos tradicijas. Atsakingas naudojimasis akademinė laisve reikalauja, kad bendruomenės nariai tokią pat teisę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams“. Komisija iš jai pateiktų duomenų (ypač akademinio darbuotojo A.I. susirašinėjimo su studentais) nustatė, kad A.I. atvirai negatyviai sureagavo į jo atžvilgiu vieno iš studentų padalinio administracijai pateiktą skundą bei savo žinutėje studentams kelis kartus akivaizdžiai susiejo šį faktą su nurodymu studentams laikyti egzaminą, kurio iki tol buvo nusprendęs nerengti. Komisijos nuomone, toks dėstytojo reagavimas, o taip pat bendraujant su kitais kurso studentais pasirinktas tonas ir kito bendruomenės nario nuomonės apie jo paskaitas išsakymo (šiuo atveju - skundo administracijai būdu) prilyginimas neigiamas pasekmes turinčiam poelgiui, buvo

neadekvatus bei neatitinkantis Universiteto akademinės etikos kodekse įtvirtinto akademinės laisvės principo. Komisija konstatuoja, kad šiais savo veiksmais A.I. pažeidė Akademinės etikos kodekso 5.1 („*reiškiama nepagarba kitų bendruomenės narių nuomonei*“), 5.2 („*bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę Universitete sprendžiamais klausimais ribojimas*“) ir 5.3 („*teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ribojimas*“) papunkčius.

6. Akademinės etikos kodekso 7 punkte nurodyta, kad bendruomenės narių tarpusavio santykiai yra grindžiami, be kitų, geros moralės, tarpusavio pagarbos, sąžiningumo, nešališkumo, nediskriminavimo, kolegiškumo principais. Vertindama nagrinėjamą situaciją šių nuostatų kontekste, Komisija pažymi, kad šiuos principus pažeidžia įvairūs tiesioginiai ar netiesioginiai bendruomenės nario ar jo poelgio palyginimai, turintys neigiamą ar žeminantį atspalvį, vienu bendruomenės narių nuteikinėjimas prieš kitus. Norėdamas išdėstyti savo nuomonę ar nepritarimą kito bendruomenės nario poelgiui bendruomenės narys privalo tą daryti argumentuotai, neįžeisdamas ir nežemindamas kito bendruomenės nario. Komisija konstatuoja, kad šiuo atveju akademiniam darbuotojui A.I. tokių normų laikytis nepavyko ir savo veiksmais jis pažeidė Akademinės etikos kodekso 7.2 punktą („*bendruomenės narių žeminimas*“). Maža to, reaguodamas į studento pateiktą skundą (kas ne kartą paminėta dėstytojo žinutėse studentams) A.I. aiškiai nurodė, kad būtent toks studento veiksmas lėmė jo sprendimą organizuoti iš pradžių neturėjusį vykti egzaminą bei užsiminė, kad studento sprendimas apskūsti jo veiklą gali sukelti kitų neigiamų pasekmių, kurių galimai pavyktų išvengti, jei studentai kreiptųsi į administraciją. Komisijos nuomone, toks A.I. elgesys taip pat pažeidė Akademinės etikos kodekso 7.4 („*naudojimasis labiau pažeidžiamais (dėl pavaldumo ar kitų socialinių santykių) asmenimis*“) ir 7.8 („*veiksmai, turintys priekabiavimo, bauginimo ar kitokio neigiamo poveikio požymių*“) papunkčius.

Komisija pabrėžia, kad tokį jos sprendimą nemaža dalimi lėmė tai, kad A.I. yra dėstytojas, kurio statusas, gyvenimiška ir profesinė patirtis lemia, kad jam bendraujant su studentais (įprastai laikomais labiau pažeidžiama dėstytojų ir studentų santykių šalimi) taikomi aukštesni bendravimo, nuomonės išsakymo etikos standartai. Taip pat dėstytojas turėjo susilaikyti nuo jo atžvilgiu pateikto skundo aptarinėjimo su studentais, nepaisant to, kad jis vyko ir ne paskaitos metu. Komisija pažymi, kad teisė teikti skundą apima ir jį teikiančiajam suteikiamas garantijas, tarp jų ir skundo pateikimo fakto ir ypač skundo turinio neviešinimo (konfidencialumo) pareigą, kas reiškia, kad skundo turinys turi būti atskleistas tik apibrėžtam subjektų ratui, taip apsaugant skundo teikėją nuo galimų neigiamų pasekmių ar vertinimo. Dėl šios priežasties Komisija konstatuoja, kad aptarinėdamas jo atžvilgiu pateiktą skundą ir jo turinį su studentais A.I. pažeidė Akademinės etikos kodekso 7.7 papunktį („*konfidencialia laikomos informacijos paviėšinimas ar aptarinėjimas su kitais asmenimis*“).

7. Komisija atkreipia dėmesį, kad vadovaujantis Komisijos nuostatų 39 punktu, Komisijos nuasmeninti sprendimai (ar jų santraukos ir apibendrinimai) skelbiami Universiteto interneto svetainėje. Komisija paaiškina, kad tokiu būdu siekiama aiškiau apibrėžti Universitete taikomus etiško elgesio standartus, supažindinti Universiteto bendruomenę su netinkamo ir netoleruotino elgesio pavyzdžiais, komisijų veiklos gerosios praktikos pavyzdžiais bei skatinti savo veikloje Universitete ir už jo ribų vadovautis Universitete įdiegtais ir puoselėjamais akademinės etikos principais.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų 13.7 ir 35.2 papunkčiais, Centrinė akademinės etikos komisija n u t a r i a

1. Konstatuoti, kad akademinis darbuotojas A.I. pažeidė akademinę etiką, padarydamas Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso 5.1, 5.2, 5.3, 7.2, 7.4, 7.7 ir 7.8 papunkčiuose įtvirtintų atsakingo naudojimosi akademinė laisve ir bendruomenės narių tarpusavio santykių principų pažeidimus.

2. Skelbti nuasmenintą Komisijos sprendimą viešai.

Pirmininkė

doc. Vīgita Vėbraitė